

INFORMACJA PRAWNA NR 29/2023 Z DNIA 17 LISTOPADA 2023 ROKU

ZASADY WALORYZACJI KAPITAŁU POCZĄTKOWEGO ORAZ SKŁADEK ZAEWIDENCJONOWANYCH NA KONCIE UBEZPIECZONEGO DLA TZW. EMERYTUR CZERWCOWYCH

Trybunał Konstytucyjny w wyroku z dnia 15 listopada 2023 r. (sygn. akt P 7/22) orzekł, że sposób obliczania wysokości świadczenia emerytalnego dla osób, których emerytury zostały ustalone od dnia 1 czerwca do dnia 30 czerwca, w latach 2009 - 2019 roku, jest niezgodny z ustawą zasadniczą (art. 67 ust. 1 w związku z art. 32 ust. 1 Konstytucji).

PROBLEM WALORYZACJI KWARTALNEJ TZW. EMERYTUR CZERWCOWYCH

Zgodnie z treścią ustawy o emeryturach i rentach z Funduszu Ubezpieczeń Społecznych, w brzmieniu sprzed nowelizacji obowiązywał mechanizm waloryzacyjny, zgodnie z którym, jeżeli wysokość emerytury była ustalana w czerwcu, kwota składek oraz kapitału początkowego poddana ostatniej waloryzacji rocznej nie podlegała dodatkowym waloryzacjom kwartalnym. Tym samym, osoby, które w latach 2009 – 2019 w okresie od dnia 1 czerwca do dnia 30 czerwca, składały wniosek o ustalenie wysokości emerytury otrzymywały świadczenia niższe niż gdyby złożyły wniosek w pozostałych jedenastu miesiącach roku.

NOWELIZACJA USTAWY. ZMIANA W ZAKRESIE ZASAD USTALANIA WYSOKOŚCI EMERYTUR CZERWCOWYCH PRYZNAWANYCH OD CZERWCA 2021 ROKU

Ustawa zmieniająca ustawę o systemie ubezpieczeń społecznych oraz niektórych innych ustaw (DzU z 2021 r., poz. 1621), która weszła w życie (z wyjątkami) 18 września 2021 r, wprowadziła zmiany w sposobie waloryzacji składek oraz kapitału początkowego dla osób, które wystąpią o świadczenie emerytalne w czerwcu. Zgodnie z dodanym przez ustawę zmieniającą, w ustawie o emeryturach i rentach z Funduszu Ubezpieczeń Społecznych, przepisem art. 25a ust. 2a w przypadku ustalania wysokości emerytury w czerwcu danego roku waloryzacji składek dokonuje się w taki sam sposób, jak przy ustalaniu wysokości emerytury w maju danego roku, jeżeli jest to korzystniejsze dla ubezpieczonego. Przepis ust. 2a stosuje się również do ubezpieczonego, który wiek uprawniający do emerytury osiągnął po dniu 31 maja danego roku.

Z kolei, w przepisach przejściowych (art. 17 ustawy zmieniającej) wskazano, że powyższa regulacja ma zastosowanie jedynie do emerytur przyznanych na wniosek zgłoszony po dniu 31 maja 2021 r. lub przyznanych na podstawie art. 24a ustawy emerytalnej, osobom które wiek emerytalny ukończyły po dniu 31 maja 2021 r., oraz do rent rodzinnych przyznanych po osobach zmarłych po dniu 31 maja 2021 r. Emerytura lub renta rodzinna podlega ponownemu przeliczeniu z uwzględnieniem przepisów art. 25a ust. 2 pkt 2 oraz ust. 2a i 2b ustawy emerytalnej w terminie 30 dni od dnia wejścia w życie ustawy nowelizującej, powodując, że zasady ustalania wysokości emerytur przyznawanych w czerwcu są takie same, jak przy ustalaniu emerytury w maju bieżącego roku, jeżeli jest to korzystniejsze dla ubezpieczonego.

Wprowadzona ustawą zmieniająca zmiana, dotyczyła jednak jedynie sytuacji ubezpieczeniowych, którzy przechodzili na emeryturę od czerwca 2021 r.

TREŚĆ ZAPADŁEGO W SPRAWIE ORZECZENIA.

Trybunał Konstytucyjny po rozpoznaniu sprawy, na skutek pytania prawnego orzekł, że art. 17 ustawy zmieniającej w zakresie, w jakim pomija emerytury przyznane na wniosek zgłoszony przed 1 czerwca 2021 r jest niezgodny z art. 32 ust. 1 w związku z art. 67 ust. 1 Konstytucji Rzeczypospolitej Polskiej, wskazując że treść art. 17 ustawy zmieniającej prowadzi do nieuprawnionego sposobu różnicowania sytuacji ubezpieczonych, którzy złożyli wniosek o ustalenie wysokości emerytury po 31 maja 2021 r. poprzez inne zasady waloryzacji kapitału początkowego i składek zewidencjonowanych na koncie ubezpieczonego względem osób które złożyły taki wniosek w okresie 2009 – 2019 od dnia 1 czerwca do dnia 30 czerwca, przez co artykuł ten narusza wyrażona w art. 67 ust. 1 w związku z art. 32 ust. 1 Konstytucji, zasadę równości w prawie do zabezpieczenia społecznego.

SYTUACJA PRAWNA UBEZPIECZONYCH

Trybunał Konstytucyjny w omawianym wyroku orzekł, że art. 17 ustawy z dnia 24 czerwca 2021 r. o zmianie ustawy o systemie ubezpieczeń społecznych oraz niektórych innych ustaw w związku z art. 25a ust. 2 pkt 2 i ust. 2a ustawy z dnia 17 grudnia 1998 r. o emeryturach i rentach z Funduszu Ubezpieczeń Społecznych w zakresie, w jakim pomija emerytury przyznane na wniosek zgłoszony przed 1 czerwca 2021 r., jest niezgodny z art. 32 ust. 1 w związku z art. 67 ust. 1 Konstytucji Rzeczypospolitej Polskiej.

Zapadłe orzeczenie dotyczy sytuacji osób, które złożyły wniosek o emeryturę przed 1 czerwca 2021 roku, tj. w zakresie osób których emerytury zostały ustalone od dnia 1 czerwca do dnia 30 czerwca, w latach 2009 - 2019 roku, w zakresie braku możliwości ustalenia wysokości emerytury na nowo, w oparciu o kwartalną formułę waloryzacji składek na ubezpieczenie emerytalne i kapitału początkowego, w przypadku osób, które wniosek o emeryturę zgłosiły przed dniem 1 czerwca 2021 r.

Orzeczenie to, nie obejmuje jednak sytuacji osób, które przeszły na emeryturę automatycznie w wyniku zamienienia pobieranej renty na emeryturę lub na skutek osiągnięcia wieku emerytalnego czy osób którym przyznano rentę rodzinną, dla których podstawą obliczeń stanowiła emerytura czerwcową.

SKUTKI BUDŻETOWE WYDANEGO ORZECZENIA

Szacuje się, że zapadłe w sprawie orzeczenie może dotyczyć ok. 97,3 tysiąca osób uprawnionych do podwyższenia świadczeń. Według wstępnych wyliczeń Ministerstwa Rodziny i Polityki Społecznej koszty jakie będzie musiał ponieść budżet państwa w horyzoncie 10 – letnim obejmą kwotę ok. 3 mld złotych. Z kolei, z ostatnich danych ZUS wynika, że koszty przeliczenia świadczeń osobom, które przechodziły na emeryturę w czerwcu w latach 2009-2019, wyniosłyby ok. 260 -280 mln złotych rocznie, a sam koszt wyrównań może wynieść nawet ok. 1,6 mld złotych.

MOC PRAWNA ORZECZENIA TRYBUNAŁU KONSTYTUCYJNEGO

Zgodnie z treścią art. 190 Konstytucji orzeczenia wydane przez Trybunał Konstytucyjny mają moc powszechnie obowiązującą i są ostateczne. Jednakże, co warte odnotowania, zapadły w niniejszej sprawie wyrok z uwagi na to, że jest tzw. wyrokiem o pominięciu legislacyjnym, nie ma skutku derogacyjnego, przez co nie prowadzi do automatycznego dokonania zmiany w systemie prawa, a jedynie zobowiązuje prawodawcę do jej dokonania, nie nakładając przy tym żadnego konkretnego terminu na jej wprowadzenie.

KONTAKT

dr Marcin Wojewódka, radca prawny
marcin.wojewodka@wojewodka.pl
tel. 22 458 23 00

dr Antoni Kolek, of counsel
antoni.kolek@wojewodka.pl
tel. 22 458 23 00

